

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์จักสานไบลาน

๑. ขอบข่าย

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่จักสานหรือประดิษฐ์ขึ้นจากไบลานเป็นวัสดุหลัก

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ไบลาน หมายถึง ไบของต้นลานซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ประเภทพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ในตระกูลปาล์ม ไบมีขนาดใหญ่มาก รูปทรงคล้ายเป็นรูปพัดค่อนข้างกลม ระยะเวลาใบอ่อนจะมีสีเขียวอ่อนติดกันเป็นแผ่น เมื่อโตขึ้นจะค่อย ๆ บานและแตกออกจากกัน สีจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวเข้มและเป็นสีเทาเมื่อใบแก่เต็มที่ นำไบลานอ่อนที่มีอายุและขนาดเหมาะสมมาตากให้แห้งสนิทโดยใช้ความร้อนจากแสงอาทิตย์ กรีดหรือเสียดเป็นเส้นตามขนาดที่ต้องการ อาจอบด้วยกำมะถันหรือผ่านชั้นตอเพื่อป้องกันเชื้อรา และอาจฟอกสีหรือย้อมสีแล้วรีดให้เรียบตรง
- ๒.๒ ผลิตภัณฑ์จักสานไบลาน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่จักสาน หรือประดิษฐ์ขึ้นจากไบลานเป็นวัสดุหลัก อาจประกอบด้วยวัสดุอื่น เช่น ไม้ ผ้า เพื่อให้เกิดความแข็งแรง เรียบร้อย และสวยงาม และอาจเคลือบสีหรือเคลือบเงาด้วยก็ได้ นำมาใช้ประโยชน์ เช่น ทำเป็นกระเป๋า หมวก เครื่องแขวนปลาตะเพียน

๓. คุณลักษณะที่ต้องการ

๓.๑ ลักษณะทั่วไป

- ๓.๑.๑ ต้องประณีต เรียบร้อย และมีรูปทรงสวยงาม
- ๓.๑.๒ ต้องไม่มีราปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดชิ้นงาน

๓.๒ เส้นไบลาน

ต้องเหนียว ไม่แห้งกรอบ แตก หรือฉีกขาด มีขนาดสม่ำเสมอ เรียบตรง

๓.๓ การจักสาน

ต้องมีช่องไฟสม่ำเสมอ เรียบร้อย เส้นไม้บิด หัก งอ ขาด หรือแตก และต้องไม่เห็นรอยต่อตลอดชิ้นงานอย่างเด่นชัด

๓.๔ ลวดลาย (ถ้ามี)

ต้องประณีต สม่ำเสมอ และถูกต้องตามลักษณะลาย

๓.๕ สี (ถ้ามี)

ต้องสม่ำเสมอ ยกเว้นกรณีที่มีการย้อมไล่ระดับสีหรือสานสลับสีในชิ้นงานเดียวกัน สีต้องไม่ตก และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ

๓.๖ การเก็บริม (ถ้ามี)

ต้องประณีต และเรียบร้อย

๓.๗ การตัดเย็บหรือการขึ้นรูปทรง (ถ้ามี)

ต้องประณีต สวยงาม และเรียบร้อย

๓.๘ การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี)

ต้องประณีต สวยงาม และเหมาะสมกับชิ้นงาน

๓.๙ การเคลือบเงา (ถ้ามี)

ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่หลุดลอก เป็นเม็ด หรือหนาเกินไปจนทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความงามตามธรรมชาติ หรือทำให้เส้นใยลานกรอบ แตก

เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ ๗.๑ แล้ว ต้องได้คะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะจากผู้ตรวจสอบทุกคน ไม่น้อยกว่า ๓ คะแนน และต้องไม่มีลักษณะใดได้ ๑ คะแนน จากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

๓.๑๐ การใช้งาน

ต้องสามารถนำไปใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

๔. การบรรจุ

๔.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผลิตภัณฑ์จกสานใบลานในภาชนะบรรจุที่สะอาด แห้ง เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์จกสานใบลานได้

๕. เครื่องหมายและฉลาก

๕.๑ ที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์จกสานใบลานทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

(๑) ชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ เช่น หมวกใบลาน กระเป๋าสานใบลาน ปลาทะเพียนสานใบลาน

(๒) ขนาดหรือมิติ

(๓) เดือน ปีที่ทำ

(๔) ชื่อนำในการใช้และการดูแลรักษา

(๕) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน
ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๖. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- ๖.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ผลิตภัณฑ์จักสานโบราณที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ๖.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- ๖.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบการใช้งาน การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๕ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๓.๑๐ ข้อ ๔. และข้อ ๕. จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์จักสานโบราณรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๖.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป เส้นโบราณ การถักสาน ลวดลาย สี การเก็บริม การตัดเย็บหรือการขึ้นรูปทรง การประกอบด้วยวัสดุอื่น และการเคลือบเงา ให้ใช้ตัวอย่างที่ผ่านการทดสอบตามข้อ ๖.๒.๑ แล้ว จำนวน ๕ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๓.๑ ถึงข้อ ๓.๙ จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์จักสานโบราณรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๖.๓ เกณฑ์ตัดสิน
- ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จักสานโบราณต้องเป็นไปตามข้อ ๖.๒.๑ และข้อ ๖.๒.๒ ทุกข้อ จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์จักสานโบราณรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๗. การทดสอบ

- ๗.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป เส้นโบราณ การถักสาน ลวดลาย สี การเก็บริม การตัดเย็บหรือการขึ้นรูปทรง การประกอบด้วยวัสดุอื่น และการเคลือบเงา
- ๗.๑.๑ ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์จักสานโบราณอย่างน้อย ๕ คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจและให้คะแนนโดยอิสระ
- ๗.๑.๒ หลักเกณฑ์การให้คะแนน ให้เป็นไปตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ หลักเกณฑ์การให้คะแนน
(ข้อ ๗.๑.๒)

ลักษณะที่ตรวจสอบ	เกณฑ์ที่กำหนด	ระดับการตัดสิน (คะแนน)			
		ดีมาก	ดี	พอใช้	ต้องปรับปรุง
ลักษณะทั่วไป	ต้องประณีต เรียบร้อย และมีรูปทรงสวยงาม	๔	๓	๒	๑
	ต้องไม่มีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดชิ้นงาน	๔	๓	๒	๑
เส้นใบลาน	ต้องเหนียว ไม่แห้งกรอบ แตกหรือฉีกขาด มีขนาดสม่ำเสมอ เรียบตรง	๔	๓	๒	๑
การถักสาน	ต้องมีช่องไฟสม่ำเสมอ เรียบร้อย เส้นไม่บิด หัก งอ ขาด หรือแตก และต้องไม่เห็นรอยต่อตลอดชิ้นงานอย่างเด่นชัด	๔	๓	๒	๑
ลวดลาย (ถ้ามี)	ต้องประณีต สม่ำเสมอ และถูกต้องตามลักษณะลาย	๔	๓	๒	๑
สี (ถ้ามี)	ต้องสม่ำเสมอ ยกเว้นกรณีที่มีการย้อมไล่ระดับสี หรือสานสลับสีในชิ้นงานเดียวกัน สีต้องไม่ตก และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ	๔	๓	๒	๑
การเก็บริม (ถ้ามี)	ต้องประณีต และเรียบร้อย	๔	๓	๒	๑
การตัดเย็บหรือการขึ้นรูปทรง (ถ้ามี)	ต้องประณีต สวยงาม และเรียบร้อย				
การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี)	ต้องประณีต สวยงาม และเหมาะสมกับชิ้นงาน	๔	๓	๒	๑
การเคลือบเงา (ถ้ามี)	ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่หลุดลอก เป็นเม็ด หรือหนาเกินไปจนทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความงามตามธรรมชาติ หรือทำให้เส้นใบลานกรอบ แตก	๔	๓	๒	๑

๗.๒ การทดสอบการใช้งาน การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลากให้ตรวจพินิจ